

Sportakkoord **II**

West Maas en Waal

JUNI 2023

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Van sportakkoord I naar ...	6
Historie en missie	6
Conclusie Sportakkoord I	6
Sportakkoord 2 en GALA	9
Thema: Inclusie en diversiteit	11
Thema: Sociaal veilig sporten	13
Thema: Vitale sport- en beweegaanbieders	14
Thema: Vaardig in bewegen	16
Thema: Ruimte voor sport en bewegen	17
Thema: Maatschappelijke waarde van topsport	18
Thema: Gezonde voeding	19

Inleiding

Op 14 december 2022 is het Hoofdlijnen Sportakkoord II 'Sport versterkt' ondertekend door vier strategische partners: het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, NOC*NSF, Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)/ Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS). Samen hebben zij de handen ineengeslagen om drie ambities te realiseren:

- Het versterken van het fundament. De voorwaarden om te kunnen sporten en daar plezier aan te kunnen beleven, moeten verbeteren. Dat gaat over de mensen, organisaties, cultuur en materiële voorzieningen in de sport. Een belangrijk punt de komende jaren is het investeren in kwalitatief sterke sportaanbieders die toegankelijk en veilig voor iedereen zijn.
- Het werken aan een groter bereik. Daarmee bedoelen we dat meer mensen zich aangesproken en uitgenodigd voelen te gaan sporten en sport te beleven, bijvoorbeeld door drempels te verlagen, mensen te prikkelen en meer succesverhalen te delen.
- Het meer zichtbaar maken van de betekenis van sport. Betekenis gaat over de waarde van sport voor de maatschappij: energie, plezier en zingeving in het dagelijks leven door en van de sport zelf, maar ook een bijdrage aan het tegengaan van eenzaamheid en kansongelijkheid, of juist het bevorderen van gezondheid.

Met deze ambities geven zij een voorzet hoe alle gemeenten dit lokaal vorm kunnen geven. Vanuit de opgedane ervaringen in de periode van het eerste Lokaal Sportakkoord in de looptijd van februari 2020 tot december 2022 blikken we terug.

En met de nieuwe ambities verstevigen we de handvatten bij het vormgeven van het tweede Lokaal Sportakkoord. Deze heeft een looptijd van juli 2023 tot in 2026.

In dit document nemen we u mee in de evaluatie van het eerste Sportakkoord. We hebben bij 3 groepen partners input opgehaald om het Lokaal Sportakkoord gemeente West Maas en Waal 2023-2026 mede vorm te geven.

In de maand mei is er een digitale survey afgenomen onder de partners en relaties van het Lokaal Sportakkoord I.

In klein comité is er eind mei met de meest prominente partners binnen zorg, welzijn en onderwijs gesproken over wat zij belangrijk vinden voor de komende periode.

En op 1 juni zijn bezoekers van het sport- en preventiecafé en tevens stakeholders van het sportakkoord bevraagd op hun mening en input middels een Mentimeter.

Deze informatie is meegenomen in dit werkdocument welke ambities gemeente West Maas en Waal heeft voor het volgende Sportakkoord en welke interventies zij daartoe zal plegen.

Bij elke ambitie omschrijven we welke uitdagingen er zijn, wat we willen bereiken en welke acties we willen inzetten. En we omschrijven de randvoorwaarden om dit goed te kunnen doen. De activiteiten die succesvol zijn en worden ontwikkeld vanuit het preventieakkoord worden opgenomen in het GALA.

VAN SPORTAKKOORD I NAAR...

Historie en missie

In februari 2020 is het eerste Lokaal Sportakkoord vastgesteld. Voorafgaand aan deze periode was er geen visiedocument op sportbeleid in deze gemeente aanwezig, en ook geen beleidskader sociaal domein.

Het Lokaal Sportakkoord I is een eerste belangrijke stap geweest om doelstellingen te concretiseren en samenwerking op het gebied van sport en bewegen met partners te stimuleren.

De missie van dit akkoord wordt met energie en enthousiasme voortgezet:

Wij gunnen alle inwoners van West Maas en Waal een gelukkig en gezond leven. Sport en bewegen speelt hier een belangrijke rol in. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om te kunnen sporten en bewegen. Dat is ook het hoofddoel van dit vernieuwde sportakkoord. Sporten en bewegen op eigen niveau en wat op dat moment past in iemands leven. Dat kan presteren, genieten of ontspannen zijn, maar ook ontmoeten, gezelligheid, uitdaging of gezondheid.

We activeren inwoners in West Maas en Waal door sporten en bewegen te stimuleren. En dat doen we samen! Sport- en beweegaanbieders, onderwijs, kinderopvang, peutercentra, zorg, welzijn, maatschappelijke organisaties, overheid (rijksoverheid en gemeente West Maas en Waal zelf) en bedrijfsleven bundelen de krachten. We leggen verbindingen tussen dorpen in de gemeente West Maas en Waal en zorgen dat iedereen, van jong tot oud, mee kan doen. We willen drempels wegnemen. Sport en bewegen zo vanzelfsprekend maken en zoeken naar mogelijkheden om nieuwe initiatieven te realiseren. De leefbaarheid in de dorpen is hiermee een belangrijk uitgangspunt.

Conclusies Sportakkoord I

In dit eerste Lokaal Sportakkoord zijn drie thema's benoemd door de partners in gemeente West Maas en Waal gekozen zijn:

- Iedereen sport en beweegt
- Sportieve en gezonde jeugd
- Vitale sport- en beweegaanbieders

Hieraan werden werkgroepen gekoppeld, die elk met een tiental doelstellingen aan de slag zijn gegaan. De conclusie over de werking van het sportakkoord is kort samen te vatten. Veel inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties hebben met enthousiasme hun krachten gebundeld om gezamenlijk de doelstellingen van het sportakkoord I te realiseren. Echter, vlak na ondertekening brak corona uit. Hierdoor werd samenwerken bemoeilijkt. Er zijn allerlei individuele of initiatieven op kleinere schaal gerealiseerd, maar dat is lang niet overal bekend. Daarom is het belangrijk om meer te investeren in de infrastructuur, een fysiek netwerk waarin men elkaar kent en vindt en een digitaal netwerk dat hierin ondersteunend is en waarin de informatievoorziening geoptimaliseerd wordt. Er wordt veel ondernomen, maar het is partners en relaties van het sportakkoord 2020-2022 onduidelijk geweest wat we nu precies gerealiseerd hebben of wie wat doet.

Toch kunnen volgens de ondervraagden¹ van de digitale survey wel onderstaande conclusies worden getrokken.

Wat leverde het op om partner van het Sportakkoord te zijn?

- Doelgroepen zijn in beweging gebracht, zoals kinderen die meer in aanraking met sport komen door clinics en andere buitenschoolse activiteiten
- Meer mensen hebben deelgenomen aan activiteiten op clubs en verenigingen
- Evenementen zijn georganiseerd met ondersteuning van het Sportakkoord
- Er is een breder netwerk binnen de gemeente dan voorheen
- In een enkel geval levert het nieuwe vrijwilligers op
- Kortere lijnen met de combinatiefunctionarissen (jeugd)
- Er zijn nieuwe samenwerkingen ontstaan

Acties gerealiseerd bij Iedereen sport en beweegt

- Het sport- en beweegaanbod voor inactieve inwoners en partners zichtbaar, vindbaar en bereikbaar maken; via o.a. het platform www.meedoeninmaasenaarwaal.nl (bijv. Max Vitaal) en via voorlichting (bijv. ook over leefstijl en voeding)
- Voortzetten en uitbreiden van de wandelcafés (in iedere kern één wandelcafé)
- Werven en inzetten van sleutelfiguren en ambassadeurs die bewegen bij andere inwoners kunnen stimuleren. Mogelijk inzetten van 'beweegmaatjes'.
- Ondersteuning van bestaande initiatieven zoals Maas en Waal in Beweging (18+) en G-sport vanuit Actief Maas en Waal (alle leeftijden)

- Inzetten van buurtsportcoach/ combinatiefunctionaris die samen met fysiotherapeuten en andere partners inwoners begeleid naar bestaand sport- en beweegaanbod.
- Kennisdeling vanuit zorg- en welzijnsprofessionals (bijv. fysiotherapie) aan sport- en beweegaanbieders over (on)mogelijkheden van kwetsbare inwoners

Behaalde doelen

24% van de ondervraagden vindt dat er meer onderling wordt samengewerkt dan wel nieuwe samenwerkingen zijn ontstaan.

18% vindt dat inwoners op hun eigen niveau kunnen sporten.

6% vindt dat het sport- en beweegaanbod voor kwetsbare inwoners en partners bereikbaar en toegankelijk is.

Acties gerealiseerd voor een Sportieve en gezonde jeugd

- Continuëren van sportkennismakingsprogramma voor kinderen (Sjors Sportief). Onderzoeken mogelijkheid om ook in te zetten voor onderbouw Voortgezet Onderwijs.
- Gezamenlijk aan de slag met 'Bewegend Leren' in het onderwijs zodat bewegen wordt geïntegreerd in de reguliere lessen van het onderwijs.
- Het onderzoeken van mogelijkheden om sportieve buitenschoolse opvangen te realiseren (bijv. link met scouting, buitensport of buitenspelen).
- Stimuleren en benutten van aanwezige sport- en beweegvoorzieningen: sportverenigingen en schoolpleinen. Starten van pilot met aantal accommodaties die worden aangewezen als speelplek.

- Onderzoek gestart rondom screening en monitoring motorische vaardigheden van kinderen op basisscholen (a.d.h.v. checklist, zodat groeps- en vakleerkrachten motorische achterstand kunnen bepalen)
- Onderzoek gestart rondom opzetten motorische remedial teaching (vanuit gemeente) gericht op het verbeteren van de motorische vaardigheden; Actief Maas en Waal heeft een ondersteunende functie.
- Kinderen met een motorische achterstand vanuit GGD doorverwijzen naar MRT of (kinder-)fysiotherapeut
- Onderzoeken verhogen aantal vakspecialisten in het onderwijs voor bewegingsonderwijs.

Behaalde doelen

24% van de ondervraagden vindt dat ouders bereikt worden en hun bewustwording vergroot wordt over sport, bewegen, een gezonde leefstijl en ouderbetrokkenheid bij het verenigingsleven. 12% heeft meer inzicht gekregen en ziet verbetering over motorische vaardigheden bij kinderen. 1 respondent geeft aan dat zoveel mogelijk kinderen nu voldoen aan de beweegrichtlijn en de richtlijn voor sportdeelname.

Acties gerealiseerd voor vitale en sterke sport- en beweegaanbieders

- Inzetten van Sjors Sportief (jeugd) en Max Vitaal (ouderen). Dit zijn sportkennismaking programma's.
- Verenigingsleven promoten bij nieuwe leden met 'welkomspakketten'.
- Ontwikkelen van het digitale platform www.meedoeninmaasenwaal.nl met overzicht sport-/beweegaanbod, goede voorbeelden, tips en een agenda met alle activiteiten en evenementen.
- Realiseren van sport- en beweegaanbod voor senioren (50+), bijv. TV Wamel, DSZ en Stichting Maas en Waal in Beweging. Een voorbeeld hiervan is no-jump volleybal vanuit vereniging Isala '77 te Beneden-Leeuwen.
- Onderzoeken mogelijkheden van verduurzamen sportaccommodaties.

Behaalde doelen

- Sport- en beweegaanbieders werken onderling en met andere (maatschappelijke) partners samen. Focus ligt hierbij op samenwerking richting dorpen.
- Accommodaties worden intensief en multifunctioneel gebruikt.
- Sport- en beweegaanbieders ontwikkelen desgewenst nieuwe vormen van sport- en beweegaanbod en richten zich op kwetsbare doelgroepen, zodat sport en bewegen voor iedereen bereikbaar is.

Wat kan beter?

- Minder doelen stellen.
- Ambities eenvoudiger maken.
- Concrete afspraken maken.
- Vooral aandacht voor kinderen en jeugd t/m 18 jaar en senioren. Het valt op dat meerdere mensen specifiek hebben aangegeven aandacht voor het jonge kind onder 4 jaar ook heel belangrijk te vinden. En dat men zich zorgen maakt om uitval bij sport en bewegen onder de doelgroep 12-18 jaar.
- Heldere verwachtingen scheppen.
- Hulp bieden bij het concretiseren van acties.
- Dat men de meerwaarde wil zien van partner zijn.
- Dat er meer communicatie nodig is vanuit gemeente West Maas en Waal over het Sportakkoord.

SPORTAKKOORD II EN GALA

Belangrijk voor de komende periode

Het vernieuwde sportakkoord loopt van 1 juli 2023 tot in 2026. In deze periode willen we beweeg- en sportgedrag van onze inwoners stimuleren en de bijbehorende infrastructuur hierop nog passender maken.

Naast dit sportakkoord moeten gemeente een Gezond en Actief Leven Akkoord (het zogeheten GALA) opstellen. Hiermee stellen zij richtlijnen op voor een lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Omdat in de uitwerking beide Akkoorden met elkaar sterk verweven zullen zijn, dienen de plannen integraal opgesteld te worden. Hiermee dragen we bij aan de beweging naar de 'voorkant', waarin een gezonde samenleving centraal staat. Een samenleving waarbij zwaardere zorg voorkomen en/of uitgesteld wordt.. Sport en bewegen leiden tot betere gezondheid, welzijn en plezier. "De Social Return On Investment (SROI) van sport en bewegen wordt in Nederland geschat op 2,7. Te weinig bewegen leidt tot ziekte last. In Nederland komt 2,3% van de totale ziekte last door te weinig bewegen. Jaarlijks overlijden bijna 6.000 mensen door aandoeningen die het gevolg zijn van te weinig bewegen. Als iemand voldoet aan de beweegrichtlijnen, heeft hij minder kans op verschillende fysieke en psychische aandoeningen. Deze afname heeft een positieve invloed op het zorggebruik"². De stip op de horizon voor heel Nederland en ook hier in West Maas en Waal is een gezonde generatie van inwoners in 2040 met weerbare, gezonde mensen, die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis.

Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1.000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties.

Deze akkoorden zullen veel raakvlakken hebben waardoor samenwerken de effectiviteit en efficiëntie ten goede zal komen. Daarom worden in dit document cijfers gebruikt uit de verschillende voorhanden monitoren en onderzoeken:

- SROI gemeente West Maas en Waal 2020 van het Kenniscentrum Sport en Bewegen
- Kindergezondheidsmonitor GGD, 2021
- Gezondheidsmonitor Jeugd GGD, 2019
- Gezondheidsmonitor Volwassenen 18-65 jaar GGD, 2020
- Gezondheidsmonitor Ouderen 65+ GGD, 2020
- CBS
- RIVM, Loket Gezond Leven

De ervaring leert dat het vrijwilligers van verenigingen, maar ook professionele partners veel tijd kost om aan te sluiten bij de verschillende overleggen. Om overvragen te voorkomen, vragen we inwoners en partners vanuit de persoonlijke affiniteit en interesse aan te sluiten. Hierdoor zijn zij alleen betrokken bij een thema wat hen raakt en waar zij zich in thuis voelen. Als regiegemeente zoeken wij continu de balans tussen de zelfredzaamheid van de inwoner of de vereniging, maar als die een vraag heeft of zonder middelen een initiatief niet kan realiseren, zijn we er om samen met hen te kijken naar wat mogelijk is. Zij worden in ieder geval wel actief betrokken om hun input te leveren en dragen het ontwikkelen van initiatieven zelf, als dat gaat.

Voor het vernieuwde sportakkoord moet de gemeente een lokale kerngroep en een coördinator sport en preventie aanstellen. Deze coördinator houdt overzicht over de uitvoering

van het sportakkoord. Dit zijn verplichte voorwaarden om een lokaal uitvoeringsbudget aan te vragen. De gemeente moeten de herijking vormgeven met de kerngroep van betrokken en maatschappelijke partijen. De kerngroep van gemeente west Maas en Waal bestaat uit; beleidsadviseurs sport en preventie van gemeente West Maas en Waal, de Gelderse sportfederatie, gezondheidsmakelaars van de GGD en coördinator/combinatiefunctionaris jeugd van Actief Maas en Waal.

De coördinator sport en preventie heeft de opdracht om het lokale netwerk aan sport aan te sluiten op de bredere ambities op het gebied van sport, bewegen, gezondheid, preventie en sociale basis (het GALA). In gemeente West Maas en Waal wordt deze functie nog ingevuld en bij de oplevering van het GALA vastgesteld.

In de gemeente West Maas en Waal is voorlopig Marjorie Brion de coördinator Sport en Preventie. Zij is te bereiken via mbrion@westmaasenwaal.nl.

In elke VSG-regio (gemeente West Maas en Waal valt in regio Gelderland-Zuid) is een adviseur lokale sport geïnstalleerd. Deze adviseur beschikt over brede kennis van het lokaal sportbeleid. De adviseur lokale sport is een gespreks- en sparringpartner van gemeente en jaagt de totstandkoming aan van één lokale infrastructuur voor clubondersteuning, met een goede toegang voor verenigingen. De coördinator sport en preventie en adviseur lokale sport werken actief samen, ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. De adviseur lokale sport op regionaal niveau, binnen het VSG-gebied, en de coördinator sport en preventie lokaal.

Samen met de lokale beleidsadviseur Sport zijn zij de drie-eenheid die de uitvoering van het Lokaal Sportakkoord op een effectieve manier vorm gaan geven. Door partners in de zorg, het welzijn en onderwijs wordt geadviseerd om de verenigingen hierbij actief te betrekken, en zo nodig bij overkoepelende bestuurlijke overleggen aan te sluiten. Ook onderzoeken zij de mogelijkheid tot het inrichten van een lokaal sportplatform, dat de bestaande sportaanbieders bij elkaar brengt met het oog op samenwerking.

Voor de uitvoering van het lokale sportbeleid wordt gebruik gemaakt van de inzet van sport- en bewegcoaches/combinatiefunctionarissen jeugd. Deze zijn in dienst bij Groeisaam PO en werkzaam bij Actief Maas en Waal. Er is ruimte voor 6 profielen in de Brede Regeling Combinatiefuncties:

- Buurtsportcoach
  - Cultuurcoach
  - Combinatiefunctionaris onderwijs
  - Clubkadercoach (inclusief verenigingsmanager en sportparkmanager)
  - Bewegcoach
  - Coördinator sport en preventie
- Binnen Actief Maas en Waal zijn de functionarissen werkzaam vanuit het profiel onderwijs en sport met deelgebieden buurt en sport en de gezonde school.

In de toekomst wensen we een combinatiefunctionaris volwassenen aan dit aanbod toe te voegen.

De drie ambities vanuit het Sportakkoord II zijn:

- het versterken van het fundament
- het vergroten van het bereik
- het meer zichtbaar maken van de betekenis van sport.

In onderstaande 6 thema's van het Vernieuwd Sportakkoord staat dit uitgewerkt. Lokaal voegen we hier nog een thema aan toe op verzoek van ondervraagden: voeding.

Thema: Inclusie en diversiteit

Iedereen die mee wil doen, moet mee kunnen doen. Ook in sport en bewegen. Groepen mensen die niet of weinig bewegen, of mensen met een laag inkomen, taal- of gezondheidsachterstand, lage opleiding of beperking, gaan dit ook niet snel vanzelf doen. We richten ons op het wegnemen van belemmeringen voor deze mensen, zodat iedereen kan sporten en bewegen.

Wat zijn onze uitdagingen?

In West Maas en Waal is er een divers en breed aanbod aan sport- en beweegaanbod. In iedere kern worden verschillende beweegactiviteiten georganiseerd. 48% van de inwoners voldoet aan de beweegerichtlijnen³. Dit percentage ligt iets lager dan het landelijk gemiddelde (50,4%). Hierbij betreft het vooral inwoners in de categorie 18-64 jaar, met 50,7%. Het aantal niet-sporters⁴ is 52,7%, wat boven het landelijk gemiddelde ligt van 49,3%. Maar we willen juist dat het aantal mensen dat beweegt, groeit.

Het is niet vanzelfsprekend dat iedereen mee kan doen. Maar dat zou het wel moeten zijn. Daarom is het van belang om te kijken welke drempels we kunnen wegnemen. 11%⁵ van de volwassenen in onze gemeente geeft aan niet voldoende geld te hebben om een lidmaatschap te betalen.

Een andere belangrijke doelgroep zijn de inwoners die zich eenzaam voelen. Eenzaamheid kent verschillende vormen. Het kan zijn dat je geen verbondenheid voelt met je omgeving of minder contact hebt met mensen dan je wenst. Veelal kan dit gepaard gaan met negatieve gevoelens. Sporten en bewegen is bij uitstek een manier om mensen te ontmoeten en plezier te maken en kan daarom een positieve uitwerking hebben op het gevoel van eenzaamheid. De cijfers in onze gemeente laten zien dat het

percentage volwassenen de zich eenzaam voelde in 2022 op 42,3% lag. De verwachting hierbij is dat dit zal gaan stijgen naar 42,9 % in 2030⁶. Alhoewel de cijfers vergelijkbaar zijn met de rest van Nederland, moeten we constateren dat eenzaamheid een probleem is en daarmee aandachtspunt in onze gemeente.

Sinds begin 2020 is er geen combinatiefunctionaris voor volwassenen aanwezig die inwoners stimuleert in sport- en beweggedrag. Hierdoor is het niet mogelijk voor de combinatie functionarissen jeugd om samen te werken om de groep jongvolwassenen te bereiken en een doorgaande beweeglijn te creëren. Het is tevens niet mogelijk om binnen de doelgroep volwassenen interventies te realiseren, signaalfunctie uit te oefenen (bijv. i.h.k.v. valpreventie⁷) of ondersteunende werkzaamheden te verrichten ten behoeve van de infrastructuur rondom sport en bewegen. Informatie op het platform www.meedoeninmaasenwaal.nl, op de gemeentelijke website en over Max Vitaal is hierdoor incompleet of verouderd. Deze functionaris wordt ook gemist in aanwezigheid in de kerngroep van het sportakkoord om o.a. aanvragen te beoordelen en mee te werken aan de organisatie van het sport- en preventiecafé.

Uit de survey en de Mentimeter komt naar voren dat met het organiseren van de sport- en preventiecafés mensen het gevoel hebben dat er een nieuwe impuls is gegeven aan samenwerking. Ook wordt het belang gezien van fysiek ontmoeten, omdat men elkaar (s expertise) kan leren kennen en de samenwerking kan opzoeken. Bepaalde doelgroepen worden nog gemist in aanwezigheid op het café en gezien als een welkome aanvulling om verder te bouwen aan het netwerk rondom sport en bewegen; huisartsen, buitensport, lokale bedrijven, jeugd, werkgevers, consultatiebureau, samenwerkingsverband

en scholen, wijkverpleging, inwoners en sportverenigingen, kinderopvang, nog meer zorgprofessionals en het mantelzorgsteunpunt.

Wat willen we bereiken?

- Toegankelijkheid in sport en bewegen voor iedereen, alle doelgroepen betrekken
- Goede samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en sport- en beweegaanbieders, zodat er een betere match is tussen behoeften van een inwoner en het aanbod.

Welke acties voeren we uit?

- Het sport- en beweegaanbod voor alle inwoners meer zichtbaar, vindbaar, up-to-date en bereikbaar maken.
- Organiseren nieuwe activiteiten (voor kwetsbare doelgroepen, zoals mensen met een psychische kwetsbaarheid). Verenigingen maatschappelijke organisaties hierin stimuleren en waar nodig, ondersteunen. Dit wordt ook ondersteund door de fysieke ontmoetingsmogelijkheid tijdens de sport- en preventiecafés, die 2-3 keer per jaar plaatsvinden.
- Inzetten van sleutelfiguren, zoals de combinatiefunctionaris en de coördinator sport en preventie die inwoners stimuleren in sport- en beweeggedrag en verbindingen kunnen leggen.
- Kennisdeling vanuit het Digi-Taalhuis over basisvaardigheden rondom lezen die cruciaal zijn voor sporten en bewegen.
- Onderzoeken of de gemeentelijke regelingen voor alle minima in acceptabele en voldoende mate drempels wegnemen om te kunnen sporten en bewegen.

Succesvolle voorbeelden van het afgelopen jaar

Sport- en preventiecafé

In februari en juni 2023 hebben twee succesvolle en goed bezochte edities van dit café plaatsgevonden. Bezoekers worden uitgenodigd om vanuit eigen affiniteit en interesse nieuwe initiatieven te ontplooiën, met en zonder hulp vanuit de gemeente. Daarbij worden inspirerende voorbeelden gedeeld over fysieke of mentale gezondheid.

No-Jump volleybal

Volleybalvereniging Isala '77 heeft zo'n initiatief ontwikkeld. Waar vaker het signaal bij deze volleybalclub werd afgegeven dat inwoners het spelletje misten door de blessure die ze hadden opgelopen, heeft het bestuur van de volleybalclub nieuw aanbod ontwikkeld. Een variant van volleybal waarbij het niet is toegestaan om te springen en daarmee minder belastend is voor de benen en gewrichten. Zij hebben in het voorjaar van 2023 een succesvolle pilot gedraaid met behulp van Sportakkoord middelen en hier 15 leden aan overgehouden. Het aanbod no-jump is nu opgenomen in hun kernaanbod, waarmee zij dit aanbod duurzaam hebben gemaakt. Hierover hebben zij verteld op de tweede editie van het sport- en preventiecafé op 1 juni 2023.

Inspiratie vanuit Unitas '28 over hun voetbal+ team
Unitas '28 heeft op eigen initiatief een voetbal-plus team opgericht in 2017. In dit team hebben alle jeugdigen een vorm van beperking, maar door veel begeleiding en coaching kan dit team regulier wedstrijden en competitie spelen. Een leider van dit team heeft op verzoek hierover verteld op de eerste editie van het sport- en preventiecafé.

Thema: Sociaal veilig sporten

Door sport in de kern veilig en verantwoord te organiseren, waarbij normen worden gesteld in lijn met de huidige maatschappelijke context, dragen we bij aan een sterker fundament. Ongewenste situaties zoals discriminatie of grensoverschrijdend gedrag zijn een bedreiging om met plezier te sporten.

Wat zijn onze uitdagingen?

Bij veel verenigingen heerst een positief (coachings)klimaat. Vrijwilligers, ouders en bestuurders werken met veel betrokkenheid als vrijwilliger bij de club van hun keuze. Veelal is er een vertrouwenspersoon aanwezig, waar leden naartoe kunnen als zij in een situatie zitten die niet veilig of integer voelt. Hiermee wordt een basis gecreëerd waar iedereen veilig en met plezier kan sporten en sport kan beleven. Het is echter niet voor iedere vereniging duidelijk welke mogelijkheden er vanuit het rijk worden geboden om clubs hierin te ondersteunen. En we willen dat verenigingen zich uitgerust voelen om hun leden van informatie hierover te voorzien.

Binnen het onderwijs, de zorg en welzijn staat sociale veiligheid terugkerend ook op de agenda. Onze samenwerkingspartners blijven graag op de hoogte van de ontwikkelingen hierover binnen de sport.

Wat willen we bereiken?

Respect en een sociaal veilig sportklimaat

Welke acties voeren we uit?

- Gemeente, adviseur lokale sport en coördinator combinatiefunctionarissen jeugd onderzoeken hoe alle sport- en beweegaanbieders op lokaal niveau hierin gestimuleerd en ondersteund kunnen worden. Sport- en beweegaanbieders worden door gemeente geattendeerd op de 4 basiseisen sociale veiligheid voor sportaanbieders van NOC*NSF; <https://nocnsf.nl/veilige-en-integere-sport/basiseisen-sociale-veiligheid>

- Onderwijs-, zorg- en welzijnspartners worden door gemeente meegenomen in de ontwikkelingen rondom een sociaal veilige sport.

Succesvolle voorbeelden van het afgelopen jaar

Vertrouwenspersoon

De Boccia vereniging in de Rosmolen was in het najaar van 2022 op zoek naar een vertrouwenspersoon. Via een andere vereniging hebben zij in contact kunnen komen met een vertrouwenspersoon. Deze vertrouwenspersoon is nu voor hen ook beschikbaar en aanspreekpunt. Deze doorverwijzing gebeurde via een combinatiefunctionaris van Actief Maas en Waal.

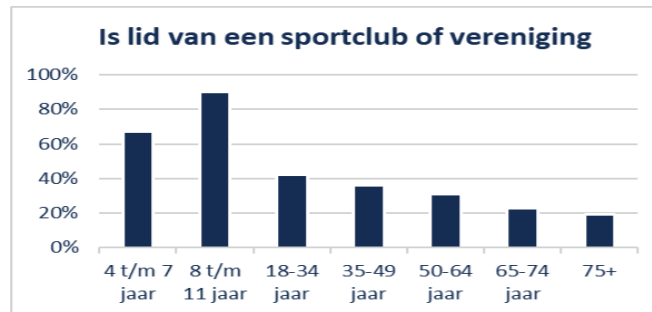
Thema: Vitale sport- en beweegaanbieders

Een kwalitatief sterke, veilige en toegankelijke sportinfrastructuur voor iedereen is het doel. We focussen op onderdelen met een doel die echt belangrijk zijn. Onze inzet in het Sportakkoord is om tools, programma's en initiatieven die sportaanbieders vitaliseren, daadwerkelijk geïmplementeerd te krijgen en de aanbieders daarmee te versterken.

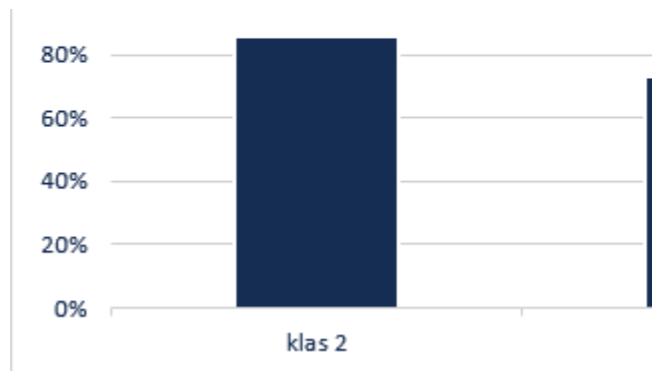
Wat zijn onze uitdagingen?

West Maas en Waal kent een rijk en sterk verenigingsleven. Er zijn veel verenigingen actief. Door de geografische spreiding zijn dorpskernen kleiner, en daarmee verenigingen ook kleiner en sneller kwetsbaar. Vandaar dat er ook samenwerkingen tussen clubs tot stand kunnen komen om hiermee steviger te worden.

Veel kinderen in West Maas en Waal zijn lid van een sportclub of vereniging. Bij de categorie 8 tot en met 11 jaar loopt dit zelfs op tot bijna 90%. Vanaf 18 jaar neemt dit percentage sterk af naar onder de 50%. Dat komt door uitval in de leeftijd 12-18 jaar, een leeftijd waarin sociale ontmoetingen belangrijker worden. Omdat deze groep steeds meer krimpt, noodzaakt dit verenigingen om na te denken over een passend aanbod voor verschillende doelgroepen.

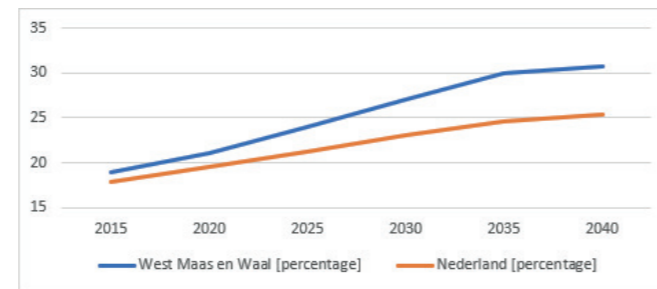
Grafiek 1: Bron: gezondheidsmonitors GGD 2019-2021

Grafiek 2: jongeren tussen 13-16 jaar wordt niet specifiek gevraagd in de gezondheidsmonitor of ze lid zijn van een sportclub of vereniging. Hen wordt de vraag in tabel 2 gesteld. Hieruit is duidelijk zichtbaar dat een enorme daling vanaf 13 jaar zichtbaar is qua lidmaatschap bij een club, verenigingen of sportschool.

Verenigingen doen er goed aan om ook bij het creëren van nieuw aanbod na te denken over de wat oudere doelgroep. De leeftijdsopbouw van West Maas en Waal verandert over de tijd heen. Onderstaande grafiek laat deze verandering zien. Het is daarmee duidelijk dat het aantal ouderen in West Maas en Waal over de tijd heen zal toenemen. Onderstaande grafiek specificeert dat voor het percentage 65 jaar en ouder. Het is hiermee ook duidelijk dat de stijging van het

aantal 65+ers in West Maas en Waal groter is dan gemiddeld in Nederland. Dit is dan ook een van de opgaven waar we in West Maas en Waal mee te maken gaan krijgen en invloed heeft op meerdere domeinen, zoals het verenigingsleven.

Grafiek 3: Percentage 65 jaar en ouder 2015-2040. Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primo-prognose (ABF Research)

Sport- en beweegaanbieders zijn vitaal met voldoende vrijwilligers. Daardoor blijft sport voor iedereen toegankelijk en bereikbaar. Het is belangrijk voor verenigingen om te weten hoe zij vrijwilligers actief kunnen aantrekken en behouden, met oog voor de hoeveelheid taken en regeldruk die dit met zich meebrengt voor sportclubleden. In West Maas en Waal doet naar een peiling⁸ in 2020 ongeveer 25% van de inwoners vrijwilligerswerk, wat kan zijn bij een sportvereniging, kerk, bestuur, gezelschap etc. Landelijk varieert dit cijfer tussen 16 en 43%.

Inwoners van gemeente West Maas en Waal worden niet automatisch lid van een vereniging. Om te kunnen genieten van sport, cultuur en recreatie zoekt men ook ongeorganiseerde mogelijkheden, zoals hardlopen, fietsen, fitness of sportief wandelen. 29% van de volwassenen doet dit in vergelijking met het landelijk gemiddelde van 33,7%⁹. Hierdoor staat de verenigingsdeelname onder druk.

Wat willen we bereiken?

- Een breed (sport)aanbod bij verenigingen
- Voldoende vrijwilligers bij de verenigingen
- financieel gezonde bedrijfsvoering met aandacht voor kleine clubs en aandacht voor samenwerking tussen verenigingen

Welke acties voeren we uit?

- Verwijzing naar het mantelzorg & vrijwilligersplein van Sociom of sportservices NOC*NSF voor verenigingen die meer willen weten over het succesvol aantrekken en behouden van vrijwilligers
- Verenigingen en clubs stimuleren om gericht nieuw aanbod te creëren en zich te richten op alle doelgroepen.
- Voortzetten uitgave Sjors Sportief/Creatief en Max Vitaal. Onderzoeken frequentie uitgave Max Vitaal.
- Onderzoeken mogelijkheid tot een KWIEK route.
- Gemeente onderzoekt de mogelijkheid om een loket in te richten voor clubondersteuning.
- Ontwikkelen lokaal in te richten sportplatform vanuit stakeholders, voor een nog betere samenwerking tussen samenwerkingspartners waaronder gemeente West Maas en Waal. Laatstgenoemde initieert dit.

Succesvolle voorbeelden van het afgelopen jaar

Fusie en samenwerking voetbalclubs

De voetbalvereniging AAC uit Altforst en Appeltern en Olympia uit Horssen zijn gefuseerd. Met deze fusie wil men een toekomstbestendige vereniging blijven. Er zijn ook samenwerkingen in de jeugd zoals bij de clubs van Avios en DBV.

Thema: Vaardig in bewegen

De basis voor een lang leven sporten en bewegen wordt gelegd in de jeugd. Waar onze nadruk eerder vooral lag op motorische vaardigheden, vinden we het van belang dat kinderen naast deze vaardigheden ook ontdekken waar hun sportplezier uit halen en wat hen past als sport- en spelvorm. We zetten in op het fundament, evenals het bereik van meer kinderen en jongeren en we vergroten de betekenis die sport en bewegen voor ieder kind kan hebben. Overkoepelend zijn we van mening dat een leven lang bewegen, ook klachten kan voorkomen. Preventief investeren hierin is een belangrijke drijfveer.

Wat zijn onze uitdagingen?

De basis voor een sportief, gezond en actief leven wordt jong gelegd. En we vinden dat ieder kind de kans moet krijgen om zich gezond en sportief te ontwikkelen. Daarom steken we in op een gezonde omgeving, waar een gezonde keuze vanzelfsprekend is. Dit om bijvoorbeeld de motoriek van kinderen te verbeteren en overgewicht tegen te gaan. Het is goed om hierbij ouders nadrukkelijk te betrekken.

Eén van de uitdagingen is dat de beweegvaardigheden van kinderen achteruit gaan. Er zijn kleuters die geen bal kunnen gooien of niet weten hoe zichzelf op te vangen bij een val.

Onderzoek toont aan dat kinderen onder de twaalf jaar te weinig bewegen. Eén van de oorzaken is dat kinderen meer tijd besteden aan mobiele telefoons, tablets en computers. Het aantal kinderen dat meer dan 2 uur per dag aan 'schermtijd' besteedt, is gestegen van 33% in 2017 naar 39%¹⁰ in 2021.

En één op de 5 jongeren van 12-14 jaar in West Maas en Waal heeft (ernstig) overgewicht¹¹.

Wat willen we bereiken?

- Jong geleerd is oud gedaan. Door stimulans vanaf geboorte en voorbeeldgedrag van ouders, leren kinderen vanaf jongs af aan wat gezond sport- en beweeggedrag is.
- Ieder op zijn of haar manier laten meedoen vanuit plezier
- Het door gemeente investeren in verenigingen en maatschappelijke organisaties, die op hun beurt beweeg- en sportief gedrag voor alle doelgroepen stimuleren vanuit het ontwikkelen van nieuwe en behouden van bestaande initiatieven
- Behouden en verhogen van sportdeelname bij jongeren en meer aandacht voor bewegen bij de jongsten onder 4 jaar.

Welke acties voeren we uit?

- Screening en monitoring motorische vaardigheden van kinderen op basisscholen (a.d.h.v. checklist, zodat groeps- en vakleerkrachten motorische achterstand kunnen bepalen)
- Continueren sportkennismakingsprogramma's Sjors Sportief/Creatief en Max Vitaal
- Actief Maas en Waal gaat samen verder met het onderwijs om 'Bewegend Leren' te integreren in de reguliere lessen op zoveel mogelijke scholen.
- Scholen laten voldoen aan de norm voor het aantal uren bewegingsonderwijs

Succesvolle voorbeelden van het afgelopen jaar

Sjors Sportief

Sjors Sportief hebben we gecontinueerd vanwege de zeer positieve resultaten die we jaarlijks hiermee bereiken. Dit voorjaar is het boekje uitgegeven op alle basisscholen en is op school de Laak te Wamel de grot uitreiking geweest. Elk jaar is een andere school hierbij aan de beurt. De opening staat in het teken van op ene sportieve en gezellige manier de kinderen op school uitleggen wat Sjors Sportief is en wat je met het boekje kan.

Thema: Ruimte voor sport en bewegen

We richten ons op het creëren van een toekomstbestendige sportinfrastructuur die uitnodigend, faciliterend en toegankelijk is voor iedereen. Het doel is een duurzame sportinfrastructuur die het fundament versterkt waarop de sport verder kan bouwen. We leggen de verbinding tussen meerdere domeinen (zoals met ruimte) en dragen bij aan de betekenis die sport heeft voor andere domeinen.

Wat zijn onze uitdagingen?

Inwoners willen weten wat er zoal in de gemeente te doen is. Waar zij een zaaltje kunnen huren, of welke verenigingen er zijn en met welk aanbod. Waar een wandelcafé is of bepaalde speel- of beweegtuinten benut kunnen worden. Door dit overzichtelijk te bundelen, wordt het voor inwoner gemakkelijk om binnen het aanbod te zoeken wat bij hem of haar past. In de buitenruimte houden we voor de benodigde sportinfrastructuur rekening met bestemmingsplannen, vergunningen en andere zaken die vanuit de afdeling Bouwen en Wonen of de Omgevingsdienst Rivierenland van toepassing zijn op stukken grond in de gemeente.

Wat willen we bereiken?

- Genoeg, veilige en met aandacht voor 'het groen' voorzieningen in elke dorpskern, zodat het dichtbij huis is.
- Creatief omgaan met en gebruik maken van bestaande plekken en accommodaties.
- Beweegtuinten activeren. En ook op andere plekken in de gemeente aandacht voor het realiseren van sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte.

Welke acties voeren we uit?

- Het sport- en beweegaanbod voor alle inwoners meer zichtbaar, vindbaar up-to-date bereikbaar maken. Het platform www.meedoeninmaasenwaal.nl is hiervoor geschikt. Er wordt contact gezocht met alle dorpshuizen en MFA's om contactgegevens te verkrijgen, zodat inwoners ook weten bij wie zij kunnen informeren over zaalverhuur.
- Inzetten van sleutelfiguren, zoals de combinatiefunctionaris en de coördinator sport en preventie die inwoners stimuleren in sport- en beweeggedrag. Deze kunnen passend aanbod ontwikkelen voor o.a. in de buitenruimte, zoals de beweegtuinten.

Succesvolle voorbeelden van het afgelopen jaar

Beweegkaart

Met een werkgroep vanuit het sport- en preventiecafé zijn we de mogelijkheid aan het onderzoeken van een beweegkaart, die weer kan geven waar de sportaccommodaties in gemeente West Maas en Waal staan en welke plekken in de openbare ruimte zich lenen voor sporten en bewegen.

Thema: Maatschappelijke waarde van topsport

Dit thema heeft als doel om de waarde van topsport zo groot mogelijk te maken. Voor de lange termijn is er de behoefte aan een geactualiseerde en voornamelijk gezamenlijke visie op topsport waarbij iedere partner een eigen rol speelt.

Wat zijn onze uitdagingen?

De uitdaging is om de verbinding tussen breedtesport en topsport zichtbaar te maken voor inwoners. Door het verschil in niveau kunnen sporters zich niet altijd identificeren met topsporters. Toch kunnen deze topsporters wel dienen als ambassadeur voor de sport, zodat mensen meer begrip hebben van waarom het spel of de sport zo leuk is.

Wat willen we bereiken?

- Inwoners inspireren
- Topsporters als ambassadeurs inzetten.

Welke acties voeren we uit?

- Topsportevenementen onder de aandacht brengen bij inwoners, zoals het WK Sjoelen in het eerste weekend van september 2023. Gemeente West Maas en Waal sluit hierin aan bij de wensen vanuit de organisatie en de Algemene Nederlandse Sjoelbond.

Succesvolle voorbeelden van het afgelopen jaar

Inspiratie vanuit Lewabo over toptennis
Op de eerste editie van het sport- en preventiecafé in februari 2023 hebben we tennisvereniging Lewabo geïnterviewd. Op hun club wordt eredivisie gespeeld. Een 14-jarige speler vertelde in het interview wat topsport voor hem betekent, voor zijn sociaal leven, wat hij kan doen en wat hij ervoor moet laten, hoe zijn schema eruitziet en welke situaties hij meemaakt. En hoe hij zijn topsport kan combineren met alle andere facetten van zijn leven. Hierdoor kregen bezoekers van het café een leuk inkijkje in het leven van een jonge topsporter.

Thema: Gezonde voeding

Dit is een thema wat als belangrijk beschouwd wordt door bezoekers van het sport- en preventiecafé en de partners in het onderwijs, de zorg en het welzijn. Het wordt niet benoemd als één van de pijlers van het Sportakkoord maar we vinden deze erg belangrijk om te noemen. Bezoekers van het Sport- en preventiecafé geven aan dat gezonde voeding belangrijk is voor de gezondheid. Zij willen dat samenwerkende partijen van het sportakkoord aandacht hebben voor ontbijt en voorbeeldgedrag ouders naar kinderen. Een belangrijk onderdeel is om voeding betaalbaar te houden/maken. In een onderzoek van de GGD in 2020 is terug te zien dat het aantal mensen met een te hoog BMI(51%)¹² stijgt sinds de vorige monitor in 2016. Deze aantallen zijn hoger dan in vergelijking met andere gemeenten in de regio Gelderland-Zuid.

Welke acties voeren we uit?

- Het thema voeding maken we onderwerp van een thematafel op de volgende editie van het sport- en preventiecafé.

Financiën

Het uitvoeringsbudget voor Sportakkoord II is ondergebracht in de Brede SPUK. De Brede SPUK bestaat uit 3 thema's; Sport, Gezondheid en Welzijn. Binnen de drie thema hoofthema zijn dertien regelingen ondergebracht, waarvoor per onderdeel een vastgesteld bedrag geoormerkt budget beschikbaar is. Daarnaast zijn er twee ondersteunende regelingen. Voor Sportakkoord II is van 2023 t/m 2025 jaarlijks € 15.000,- beschikbaar, in 2026 is dat € 11.000,-.

1. Er waren 43 respondenten, waarvan 26 ook partner zijn van het Sportakkoord. Er zijn 300+ adressen aangeschreven en er is een reminder nagestuurd. Er heeft een kleine 15% gereageerd, wat o.a. door de Gelderse sportfederatie wordt gezien als een mooi getal i.v.t. de omvang van deze gemeente (20.000 inwoners). Uit de survey blijkt dat mensen die geen partner waren van het Sportakkoord, er meestal ook niet mee bekend waren. En ook blijkt dat sommige vragen voor veel respondenten lastig zijn te beantwoorden, omdat zij onvoldoende zicht op dat specifieke onderwerp hebben.
2. RIVM, Loket Gezond Leven, 2023
3. Bewegrichtlijnen 2020; percentage mensen dat minstens 150 minutenmatig intensief beweegt per week en/of bot-/spierversterkende oefeningen doet. Voor ouderen horen hier ook balansoefeningen bij. Bron: SROI gemeente West Maas en Waal 2020, Kenniscentrum Sport en bewegen
4. Percentage mensen dat minder dan één keer per week sport. Bron: SROI gemeente West Maas en Waal 2020, Kenniscentrum Sport en bewegen
5. Bron: GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen 18-65 jaar, 2020
6. Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM
7. 19% van de ouderen is in de afgelopen drie maanden gevallen. 36% daarvan liep hierbij een verwonding op. Bron: Gezondheidsmonitor GGD ouderen 65+ gemeente West Maas en Waal, 2020.
8. Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 GGD'en, CBS en RIVM
9. Bron: SROI gemeente West Maas en Waal 2020, Kenniscentrum Sport en bewegen
10. Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd GGD, 2019
11. Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd GGD, 2019
12. Bron: Gezondheidsmonitor GGD volwassenen 18-65 jaar, 2020.

Sportakkoord

West Maas en Waal